כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ניצבים ■ כ"ד אלול תשפ"ה ■ 17.09.2025 ■ גליון מס' 857 ■

> **כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.**
> הרבי מלובביץ'.

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

ביטוי כפול אמר הכתוב בפרשתנו (דברים כט, טו), והוא אומר דרשני: "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם" - "עברנו... עברתם" אלה מה עניינם? למה הוכפלה ההעברה, ומה פשר שינוי הסגנון מ"עברנו"-אנחנו ל"עברתם"-אתם?

מן הפרשנים הלא-רבים שנתנו דעתם לקושי זה, יצויין צרור המור, שביאר כי מדובר באירועים שונים, שבחלקם משה עצמו נכח בעוד שבחלקם הוא לא נכח. "אשר עברנו" מוסב על כיבוש ארצותיהם של סיחון ועוג, בו משה עצמו נכח - "עברנו", זאת לעומת מלחמת מדין, לשם שלח משה את פנחס ואתו שנים עשר אלף לוחמים, אך הוא עצמו לא נכח - "עברתם". גם המשך חכמה הבחין בין משה ובין ישראל, אך מן ההיבט הדתי: "הוא על דרך מוסר תוכחה - משל לאחד שהלך עם בנו בעיר אצל בית הזונות, ובנו עמד והסתכל שם, ואח"כ הניח אותו לבדו. אמר לו, ראה בני לא תחטא ולא תכשל אצל בית הזונות אשר עברת. כי אביו לא עבר שם רק בשיתוף השם, אבל לא עמד שם. כן רמז להם משה לישראל, הלא אתם עברתם אצל הגויים בעלי השיקוץ, כי נכשלו בשטים ונלכדו ברשתם ויזבחו לעצביהם ויצמדו לבעל פעור, מה שלא יתכן ליחס זה אצל משה ובני העליה, רק העברה בשיתוף השם"; וראו גם אלשיך, פנים יפות ועוד.

בעל הכתב והקבלה הילך בנתיב שונה. לדידו משמעות שתי ה"העברות" שונה לחלוטין זו מזו:

> "לדעתי אין זה כפל לשון העברה והעתקה ממקום למקום, דא"כ האחד הוא למותר. אבל מילת 'עברנו' עניינו כאן כמו ויעבירו קול במחנה (שמות ל"ו), תעבירו שופר בכל ארצכם (ויקרא כ"ה), שעניינם ההכרזה בקול להודעת הדבר, וישמש לכוונה זו גם בלי התקשרות מילת קול, כמו (ש"א ב') אשר אנכי שומע מעבירים עם ד', ופירש"י השמועה אשר עם ד' מעבירים מוציאים עליכם, ומזה הענין אני אעביר כל טובי בכי תשא. ע"ש. וכן 'עברנו' כאן כלומר נודענו... כל העניינים המפורסמים אשר נודענו בכל הגוים אשר עברתם ביניהם".

כלומר: "עברתם" אכן מבטא את ההליכה בדרך, ממצרים ועד ערבות מואב, ואולם "עברנו" משמעו יידוע ופרסום, משמעות שרווחת למדיי במקרא. המעבר הפיסי של עם ישראל במדבר, וכל מה שקרה משך ארבעים שנה, נודעו היטב-היטב לכולם. גם אם כלי תקשורת עדיין לא היו, "העולם" ידע גם ידע. יתרו ידע - "וישמע יתרו... את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו"; בלק ידע - "וירא בלק... את כל אשר עשה ישראל לאמורי"; רחב ידעה - "שמענו את אשר הוביש ד' את מי ים סוף מפניכם... ואשר עשיתם לשני מלכי האמורי"; מלכי כנען ידעו, ועוד ועוד, כמתועד בכתובים. הוא שאמר אם כן הכתוב: "את אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם" - את אשר נודע היטב בקרב הגויים ממה שאירע במהלך מסעותיכם.

חיזוק לפרשנותו מוצא רבי יעקב מקלנבורג בתרגום "המיוחס" ליונתן בן עוזיאל: "ארום אתון ידעתון... וגבורן דעבד לנא ביני עממיא דעברתון". התרגום הבחין אם כן היטב בין שני המעברים - בעוד שהשני אכן מבטא מעבר, הרי שהראשון מבטא את "גבורתנו". והם הם הדברים. ■

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ושבת עד ה' אלקיך
בספרו סיפורי חסידים (מועדים עמ' 43) כותב הרב זוין: "בשבת שובה...
המשך בעמ' 2

פרשת ניצבים
פרשת פרשת ניצבים היא הפרשה השמינית בספר דברים. זהו המשך...
המשך בעמ' 3

ושבת עד ה'
תשובה המגיעה עד כסא הכבוד
בכל שנה בסמיכות לימי הרחמים והסליחות הבאים עלינו לטובה, אנו...
המשך בעמ' 3

סיפור לשבת
"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו"
בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל...
המשך בעמ' 4

שביבים

- "אתם נצבים היום כולכם" (כט, ט)
- "את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום" (כט, יד)
- "הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (כט, כח)
- פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה" (כט, יז)
- "ושבת עד ה' אלקיך" (ל, ב)
- "ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך" (ל, ב -ג)
- "והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה והיטיבך והרבך מאבתיך" (ל, ה)
- "לא בשמים הוא... ולא מעבר לים הוא... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (ל, יב - יד)

המשך בעמ' 5

ושבת עד ה' אלקיך

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בספרו סיפורי חסידים (מועדים עמ' 43) כותב **הרב זוין**: "בשבת שובה אמר המגיד ממזריטש 'תורה' על הפסוק: '**ושבת עד ה' אלקיך**'. בדבריו ביאר המגיד כי עבודת התשובה צריכה להיות עד אשר שם הוי' שהוא למעלה מהעולמות, יהיה אלוקיך, שא־להים (86) בגימטריא הוא "הטבע" (86). כל החבריא קדישא היו בהתעוררות גדולה מתורה זו, והצדיק ר' **זושא מאניפולי** שהיה באותו מעמד אמר: איני יכול להגיע למעלת תשובה זו שאמר רבנו, ועל כן אחלק את התשובה לחלקים, כי תשובה היא ראשי תיבות:

תמים תהיה עם ה' אלקיך,
שויתי ה' לנגדי תמיד,
ואהבת לרעך כמוך,
בכל דרכיך דעהו,
הצנע לכת עם ה' אלקיך".

לכאורה יש כאן שתי תפיסות בעניין התשובה: **המגיד ממזריטש** רואה את התשובה כנפרסת על עולם ומלואו, "התשובה שקדמה לעולם" (פסחים נד א) היא פועלת עד שלא נברא העולם ומשנברא העולם, היא מתייחסת לא רק לחטאו האישי של האדם הבאה מבחירתו החופשית, אלא באה גם לתקן את נפילת העולם בעת הבריאה ואת נפילת האנושות בחטא אדם הראשון. כך שכל תינוק הבא לאויר העולם, עוד קודם שחטא חטא כל שהוא, כבר נמצא בתוך שני מעגלי נפילה: נפילת העולם בעת הבריאה, ונפילת האנושות בחטא אדם הראשון, ואם לכשיגדל ויחטא בבחירתו החופשית, אז יפיל עצמו למעגל השלישי של הנפילה. ועל התשובה של שלושת הנפילות הללו דיבר המגיד בדרשתו, וזאת כוונת המגיד: "ושבת" - תשובתך צריכה להיות - "עד ה' אלקיך" - עד שהמקור האלקי (הויה) וההתגלות (אלוקיך) יתאחדו, ככתוב: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". רבי זושא לא בא לחלוק על רבו המגיד, הוא מודה שהתשובה בשלמותה היא תשובת ההויה כולה, והיא התשובה שתתגלה באחרית הימים כשהארץ תמלא דעה את ה' כמים לים מכסים, לכשידע כל פעול כי ה' פעלו. אבל לגביו רעיון זה הוא נשגב, שכדי להגיע לרום פסגתו של התשובה צריכים להתחיל להעפיל אליו משלביו הארציים, במובן זה יש לראות את התשובה כסולם מוצב ארצה שראשו מגיע השמימה, והשלבים הארציים של הסולם הם הפסוקים שהביא ר' זושא.

מהו המיוחד בחמשת הדוגמאות שמהם בונה רבי זושא את תשתית התשובה? מלבד היותן מצוות כלליות הכוללות את התורה כולה, יש בהן יחוד נוסף שבקיימו אותן מבטל האדם את ישותו העצמית: כשהאדם תמים עם ה', כל פעולותיו אינן אלא בשביל הקב"ה מבלי להפיק לעצמו תועלת או לקדם אינטרס אישי או משפחתי. כמו כן אדם המשווה לנגדו תמיד את ה', גם הוא אינו מביט על תועלתו שלו, לדוגמא: אם יש לו ישיבה ולידו ישיבות נוספות, אחת היא לו אם תלמידים לומדים תורה אצלו או במקום תורה אחר [כמו שנהג מו"ר הרב נריה בהקימו ישיבות רבות למרות שהייתה לו ישיבה שלו, והישיבות הנוספות עלולות לפגוע בישיבתו, כפי שאכן אירע] העיקר ששם שמים יתפרסם בעולם. וכך האוהב את רעהו כמוהו אחת היא לו אם הטובה נמצאת אצלו או אצל חברו, או כאשר האדם יודע את ה' בכל דרכיו, או כשהוא מצניע לכת עם אלוקיו, בכל המקרים האלו האדם מבטל עצמו מפני בורא עולם מבלי להבליט את עצמו או מבקש שההצלחה, העוצמה והכבוד יהיו רק אצלו, אחת היא לו שהעיקר ששם שמים יתקדש, אם ממנו או מכל אדם זולתו. וכך רואה גם רבי זושא את הבסיס של תשתית התשובה, שכאשר החברה האנושית תגיע אליה, אז תוכשר להתרומם ולהעפיל אל פסגת התשובה, ואז יתקיים בנו גם: "ושבת עד ה' אלקיך", כדברי המגיד.

מהי ה"תשובה" שאליה התכוון המגיד? כוונת המגיד היא שמהמדרשים מבואר שלא זו בלבד ש"התורה קדמה לעולם", אלא שהתורה היא תכנית העולם כמאמרם: "הסתכל הקב"ה בתורה וברא את העולם", ברם ממדרשים אחרים אנו רואים שקיים פער בין תכנית הבריאה במחשבה הבראשית להגשמתה בעת הבריאה, כמו הדרשה שמביא רש"י (בראשית א א): "בתחילה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת רחמים ושיתפה למדת הדין". או הדרשה המדייקת מכתובי התורה שמתחילה נאמר: "עץ פרי עושה פרי" שיהא טעם העץ כטעם פריו, והיא לא עשתה כן אלא "עץ עושה פרי" שהטעם קיים רק בפרי ולא בעץ. והפער הזה הוא כתוצאה מהירידה שהתחוללה בעת הבריאה, את הירידה הזו מתאר **הרמח"ל** בספרו "קל"ח פתחי חכמה" (קלח קל"א): "העולמות נבראו בדרך שיוכלו לעלות ממדרגתם, כי לכך ירדו בזמן השבירה כדי שיעלו מעט מעט עד שיחזור הכל למדרגה השלימה כקודם השבירה". אבל על עצם הירידה יש לשאול: הרי הקב"ה הוא כל יכול, מדוע לא ברא את העולם מלכתחילה מושלם והיה חוסך ממנו את הנפילה? התשובה היא: שהבריאה נבראה חסרה כדי שלאדם יהיה מה להשלים, ככתוב: "אשר ברא אלקים **לעשות**". נוסף לירידת העולם בעת הבריאה אנו מבחינים בירידה נוספת כתוצאה מחטאו של אדם הראשון, וגם ירידה זו סופה להיתקן כמו שכתב הרמח"ל בספרו "דעת תבונות" על חטא אדם הראשון: "והרי לנו בכאן שלושה חילוקים למציאותו של האדם: אחד - מציאותו קודם החטא. שני - מציאותו אחר החטא. שלישי - מציאותו מה שהיה יכול להיות אילו לא חטא, והוא המציאות לעתיד לבא". ועל שתי הנפילות הללו דיבר "המגיד" בשיחתו, שהתשובה אינה רק תיקון החטאים הפרטיים של האדם בבחירתו החופשית אלא התהליך המלא של התשובה היא השבתו של העולם לתכנית המקורית שלו.

רבי זושא לא בא לחלוק על רבו המגיד הוא מודה שהתשובה בשלמותה היא תשובת ההויה כולה, התשובה שתתגלה באחרית הימים כשהארץ תמלא דעה את ה' כמים לים מכסים, לכשידע כל פעול כי ה' פעלו. אבל לגביו רעיון זה הוא נשגב, שכדי להגיע לרום פסגתו צריכים להתחיל להעפיל אליו משלביו הארציים, במובן זה יש לראות את התשובה כסולם מוצב ארצה שראשו מגיע השמימה, והתשתית הארצית שלה הם הפסוקים שהביא ר' זושא. רבי זושא לא בא לחלוק על "המגיד", אלא הוא בא לומר לכל החבריא,

שהתשובה הגדולה הזו שעליה דיבר המגיד אינה בשלב הזה בת השגה לגבינו, אלא אם כן נקדים לה את התשובה מהחטאים של המציאות שלנו, שחמשת הכללים של התשובה הארצית היא הבסיס לסולם שבסוף התהליך שלו ראשו יגיע השמימה. ואז יתקיים בנו "ושבת עד ה' אלוקיך".

פרשת ניצבים

/ סיון רהב מאיר

1. פרשת פרשת ניצבים היא הפרשה השמינית בספר דברים. זהו המשך נאום הפרידה של משה רבנו מהעם.
2. הפרשה היא אחת הקצרות בתורה, רק ארבעים פסוקים. אלו המסרים האחרונים של משה רבנו אל העם, עקרונות חיים, על יסודות-על שמשה משאיר לנו.
3. ההפטרה היא ההפטרה השביעית והאחרונה במסגרת שבע הפטרות הנחמה, מאז תשעה באב. הנביא ישעיהו ממשיך לחזק ולנחם אותנו ולדבר על עתיד האומה ועתיד ירושלים, שיהיו טובים ומבורכים.
4. הפרשה מדברת על היכולת לשוב ולתקן דברים. משה רבנו מרבה במסרים מעודדים, לאלפי שנים קדימה. הנה כמה פסוקים מפורסמים על כך שזה אפשרי, שהיעדים שהוא מציב בפני עם ישראל, ובפני כל אחד מאיתנו, אינם רחוקים אלא קרובים מאוד: "כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִיא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִיא. לֹא בַשָּׁמַיִם הִיא, לֵאמֹר: מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה? וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא, לֵאמֹר: מִי יַעֲבָר לָנוּ אֶל עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה? כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ".
5. פרשת ניצבים פותחת ב"אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם". למרות כל הניסיונות והקושי, אתם לא חלשים ולא נרפים, אלא ניצבים בביטחון, בעוצמה. וכך מסבירים חכמינו: "אַף עַל פִּי שֶׁקְּלָלוֹת הַלָּלוּ בָּאוֹת עֲלֵיכֶם - הֵן מַעֲמִידוֹת אֶתְכֶם! אַף עַל פִּי שֶׁהַיִּסּוּרִים הַלָּלוּ בָּאִין עֲלֵיכֶם - יֵשׁ לָכֶם עֲמִידָה! לכן נֶאֱמַר: אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם". כלומר, כל הקשיים הם זמניים, ואתם תצליחו לעמוד בכל הניסיונות. הפרשה מזכירה שהימים האלה הם הזדמנות לחזור לעצמנו, ברמה האישית וברמה הלאומית.

ושבת עד ה'
תשובה המגיעה עד כסא הכבוד

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

בכל שנה בסמיכות לימי הרחמים והסליחות הבאים עלינו לטובה, אנו קוראים את פרשת התשובה שנמצאת בפרשתנו. לא רק כהכנה לקראת הימים האלו, כי אם גם כסיכומה של השנה שעברה עלינו. וכמו שאנו אומרים בפיוט 'אחות קטנה' עם כניסתה של השנה החדשה - 'תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה'[1].

וכבר הזכרנו בעבר שאין כאן קריאה לכלות את השנה, אלא בקשה להבין את **תכליתה** וכוונתה. ועל ידי כך נצליח **להחיל** על השנה, שם של ברכה - למה שנראה לנו בהתחלה כקללה.

חז"ל מלמדים אותנו שישנה דרך לפעול כך, אם עושה האדם תשובה מתוך אהבה - אז מגיעים הדברים, עד כדי שזדונות נעשים לו כזכויות[2]. הגם שאין מצווה מכבה עבירה ולהיפך, ורק אור התורה מביא לידי כך[3]. במצוות התשובה ניתן לבוא ליד כך, שמה שהיה נחשב לו כזדון - מתהפך לזכות גדולה.

גדול בעלי התשובה שלימדו אותנו על כך, הינו מנשה בן חזקיהו מלך יהודה. ששב בתשובה כשנתפס והוגלה מהארץ, והקב"ה נאלץ לחתור לו חתירה תחת כיסא הכבוד - בכדי שלא יעכבו המלאכים את תשובתו[4]. ומאז שנפתח הפתח לבעלי התשובה, שוב לא נסתם - ומכאן ואילך גדולה התשובה, שמגיעה עד כסא הכבוד[5]. וכך כל הזדונות שעשה מנשה שאמנם גרמו לבסוף להחריב את הבית בראשונה[6], הפכו לו לזכויות גדולות - כשפתח את הפתח לכלל בעלי התשובה שבאו אחריו. כשלפני כן לא הגיעה התשובה, אלא רק עד לפני כסא הכבוד ולא עד בכלל[7] - ומאז היא מגיעה ממש עד כסא הכבוד.

את הדבר הזה לא יכלו לראות אפילו גדולי העולם - חזקיהו המלך וחותנו ישעיהו הנביא. שמהם יצא מנשה המלך - כשנשא חזקיהו את בת ישעיהו לאשה. כשלפני כן בדין והדברים שהיה ביניהם,

אמר חזקיהו לישעיה - שהוא רואה ברוח קודשו, שעתיד להוליד בן שירשיע את ישראל. ולכן נמנע עד כה מלהתחתן, ולקיים את מצוות פריה ורביה.

ישעיהו הוכיח את חזקיהו על כך, ולאחר ששכנעו להינשא לבתו - הוא הדגיש שכבר נגזרה הגזירה, ולא יועיל הדבר שלא יחטא מנשה. גם את תשובת חזקיהו על כך, שאפילו חרב חדה מונחת על צוואר האדם, לא צריכה למנוע ממנו לבקש רחמים - לא הביאה לכדי שינוי דעתו של ישעיהו על כך. עד שאמר לו חזקיהו - **כלה** נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא[8]. ובדבר הזה רמז לו חזקיהו - יש **תכלית** לנבואה, גם אם שנינו טרם יודעים אותה.

ואכן כיוון שכל הנביאים לא התנבאו אלא לצדיקים, אבל על בעלי התשובה כבר נאמר - 'עין לא ראתה אלוקים זולתך', ורק הקב"ה מכיר בערכם ומעלתם האמיתית[9]. וכך גם עם מנשה - שאמנם הם יכלו לראות את נפילתו, אך לא היה בכח נבואתם לראות את תשובתו.

וכך הם הדברים גם עד ימינו אלו, שאין לנו יכולת לדעת ולהבחין - בערכו של איש מבעלי התשובה, עד אשר הוא שב אל ה'. ורק אז אנו מסוגלים לראות כיצד הוא ממש ליד כסא הכבוד.

ובוודאי אמורים הם הדברים על קדושי עולם אשר קידשו נפשם למען ישראל, ביום טבוח טבח בשמחת תורה לפני כשנתיים. שכן כל יהודי המוסר את נשמתו, הוא כמנשה השב אל ה' - לפני שניטלת נשמתו[10], ומיתתו כפרה היא לכל ישראל. וגם אם לנו אין נראים הדברים - עין לא ראתה אלוקים זולתך, והקב"ה לא מעלים עיניו מהם חלילה. כי אם אוסף את נשמתם ומכפר על כך לדורם, דורנו זה.

ומכח התשובה שמתעוררת בעם, יחד עם זכות הקדושים - נשוב ונגיע עד ה', ונזכה לשנה טובה ומתוקה, **שנת גאוליי כי באה**[11].

1 - חִזְקוּ וְגִילוּ כִּי שֹׂד גָּמָר
לְצֹאר הוֹחִילוּ בְּרִיתוֹ שָׂמָר
לָכֶם וְתַעֲלוּ לְצִיּוֹן וְאָמַר
סִלּוּ סִלּוּ מְסִלּוֹתֶיהָ
תָּחֵל שָׁנָה וּבְרָכוֹתֶיהָ - הבית האחרון בפיוט 'אחות קטנה'

2 - והאמר ריש לקיש גדולה תשובה **שזדונות נעשות לו כזכיות** שנאמר (יחזקאל לג, יט) 'ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה'... כאן מאהבה - יומא, פו:

3 - עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר (שיר השירים ח, ז) 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה'. אמר רב יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא, תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגנא ומצלא - סוטה, כא.

4 - אמר להם רבי אליעזר לתלמידיו סמכוני ואשב ואשמע דברי רבי עקיבא תלמידי שאמר חביבין יסורין. אמר לו עקיבא בני זו מנין לך. אמר לו רבי מקרא אני דורש 'בן שתים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים' וגו' 'ויעש הרע בעיני ה'', וכתיב 'גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיהו מלך יהודה', וכי תעלה על דעתך שחזקיהו מלך יהודה לכל העולם למד תורה ולמנשה בנו לא למד, אלא מכל טורח שטרח בו וכל עמל שעמל בו לא החזירו למוטב אלא יסורין שנאמר 'וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא ה' עליהם את כל שרי צבא אשר למלך אשור וילדו את מנשה בחחים', וכתיב 'וכהצר לו חלה את פני ה' אלקיו ויכנע מאד', הא למדת שחביבין יסורין... וכיון שראה צרתו צרה לא הניח עבודת אלילים בעולם שלא הזכירה צלמא פלן איתי שיזבי, וכיון שלא הועיל לו כלום אמר זכור אני שהיה אבי מקרא הפסוק הזה 'בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה **ושבת עד ה' אלקיך**', הרי אני קורא אותו אם יעניני מוטב ואם לאו כל אפייא שוין. **והיו מלאכי השרת סותמין את חלונות של רקיע שלא תעלה תפלתו לפני המקום** ואומרים לפניו, רבון העולמים אדם שהעמיד צלם בהיכל כלום יש בו תשובה, אמר להם הקב"ה **אם איני מקבלו בתשובה הרי הדלת נעול כנגד כל בעלי תשובה, מה עשה הקב"ה חתר לו כמין חתירה אחת תחת כסא הכבוד שלו** ושמע תחנתו, הדא הוא דכתיב 'ויתפלל אליו ויעתר לו ויחתר [לו]' - ילקוט שמעוני מלכים, רמז רמו

5 - אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא' (הושע יד, ב) 'שובה ישראל עד ה' אלהיך' - יומא, פו.

6 - אך על פי ה' היתה ביהודה להסיר מעל פניו בחטאת מנשה ככל אשר עשה - מלכים בכד, ג

7 - רבי יוחנן אמר עד ולא עד בכלל - יומא פו: בהגהות הב"ח על הדף, סימן א

8 - מה עשה הקב"ה הביא יסורים על חזקיהו ואמר לו לישעיהו לך ובקר את החולה, שנאמר (מלכים ב כ, א) 'בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר ה' (צבאות) צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה' וגו'. מאי /כי מת אתה ולא תחיה/, מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא. אמר ליה מאי כולי האי, אמר ליה משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר לו משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעלו, אמר לו בהדי כבשי דרחמנא למה לך מאי דמפקדת איבעי לך למעבד ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא לעביד. אמר ליה השתא הב לי ברתך אפשר דגרמא זכותא דידי ודידך ונפקי מנאי בנין דמעלו, אמר לו כבר נגזרה עליך גזירה. אמר לו, בן אמוץ **כלה נבואתך וצא** כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים - ברכות, י.

9 - ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה אבל צדיקים גמורים 'עין לא ראתה אלהים זולתך'. ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר (ישעיהו נז, יט) 'שלום שלום לרחוק ולקרוב', לרחוק ברישא והדר לקרוב... מאי עין לא ראתה, אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענבו ששת ימי בראשית, רבי שמואל בר נחמני אמר זה עדן שלא שלטה בו עין כל בריה - ברכות, לד:

10 - **בשר חסידיך** והלא רשעים היו, אלא משקבלו פורענותם הרי הם חסידים. וכן הוא אומר 'ונקלה אחיך' (דברים כה, ג), כיון שלקה, אחיך הוא. כן מפורש באגדה - רש"י תהלים עט, ב

11 - **כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה** בא זמן לגאול את עמי ולעשות הנקם - ישעיהו סג, ד ובמצודת דוד שם

סיפור לשבת

"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו"

בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל, הסביר את ההזדמנות המיוחדת הזאת באופן נפלא: לקהילה אחת לא היה בית כנסת להתפלל. הם השתוקקו בכל ליבם ובכל נפשם להקים בית של קבע לתורה ולתפילה, לרווחת כל בני הקהילה, לכבוד השי"ת. הם התאמצו לגייס תרומות, למצוא תורמים – אך הדבר לא עלה בידם. בסופו של דבר הם החליטו להקים קרוואן. פועלים הכינו את התשתית להנחתו עם משאית ענקית, 'א באמבע', הביאה אותו. מנוף ענק החל להרים את הקרוואן באוויר. מהמשאית יצאו שלשה

המשך בעמוד הבא...

פועלים בריונים, ג'לובער'ס, שהחלו לכוון את הקרוואן בצורה כזאת שהוא "ישב" באופן מדויק על התשתית שהוכנה מראש: סובבו אותו קצת ימינה, קצת שמאלה, כמה סנטימטרים אחורה, כמה סנטימטרים קדימה, ושוב ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה... לקח להם עשרים דקות עד שהושיבו את הקרוואן על מקומו ושחררו אותו מהמנוף. המנוף התקפל והמשאית נסעה לדרכה.

במקום נוכחו החשמלאי, האינסטלטור ושאר בעלי המלאכה, שהחלו מיד במלאכתם, ברגע שהקרוואן הונח במקומו. אה! ברוך השם! הקרוואן עומד על תילו, לשם לתהילה ולתפארת! א גיוואלדיגע שמחה(שמחה עצומה)! לפתע! שוד ושבר! נורא ואיום! זעקה אדירה נשמעה! התברר כי הקרוואן הונח הפוך! הצד בו עומד ארון הקודש – הונח בצד מערב! א מויירדיגע מעשה (דבר נורא)! מה עושים? כולם עמדו במקומם כשהם אובדי עצות... עמד שם בחור אחד ותמה: "רבותי! מה הבעיה? יש לי עצה פשוטה! בואו נרים את הקרוואן ונסובב אותו..." אמרו לו: "השתגעת? הרי הקרוואן שוקל כמה טונות"... השיב להם הבחור: "מה זאת אומרת? הרי ראינו מקודם ששלשה אנשים הצליחו לסובב אותו ימינה ושמאלה, קדימה ואחורה, אם כן גם אנחנו נצליח! אמנם לא בעזרת שלשה אנשים אבל בעזרת שלושים – יכול נוכל"... "אוי! טיפש שכמותך!" – הסבירו לו – "כשהקרוואן היה באוויר, והמנוף אחז אותו – היה עוד אפשר לסובב, להזיז, לשנות... אבל עכשיו... אי! אי! אי! עכשיו, כשהקרוואן כבר מונח על מקומו – מאוחר מידי מכדי לשנות!"... מורי ורבותי! הדברים נוקבים ויורדים עד התהום! באלול הכל עוד באוויר, שום דבר עוד לא כתוב וחתום... אפשר עוד לשנות! אחרי אלול כבר יהיה מאוחר, לא תהיה אפשרות לשנות! רק באלול יש לנו את ההזדמנות... רבותי! שהדברים האלו לא יהיו "סתם דיבורים". שהדברים האלו יהיו "למעשה"! שכל אחד ואחד מאתנו יראה מה עליו לתקן! שכל אחד יתחזק בדקדוק הלכה, ובקיום המצוות בשלימות, בשמחה, בווארמקייט (חמימות). והשם יתברך יהיה בעזרנו, שהרי "הבא ליטהר – מסייעים אותו".

(יחי ראובן)

שביבים / שאול שיף

"אתם נצבים היום כולכם" (כט, ט)

כלל גדול בעבודת ה' למד המשגיח רבי שרנא גרוסברד מפסוק זה: בני אדם רבים מקבלים על עצמם להתחזק בתפלה ובעבודת ה', ובתחלה אכן מצליחים לקיים את קבלתם, אך לאחר זמן מה שבים לדרגתם כבתחלה, כגון בקריאת שמע ובתפלת שמונה עשרה, שבתחלה משתדלים להתרכז ולכוון היטב, ולאחר זמן שוכחים מקבלתם ומסיחים את דעתם ממילות התפילה. על כן מזהירה התורה: "אתם נצבים... לפני ה'", עבודת ה' צריכה להיות יציבה, רציפה ומתמשכת, כי רק באופן זה ניתן לעלות מדרגה לדרגה במעלות העבודה. באותו ענין רגיל היה גאון המוסר רבי ישראל סלנטר להמליץ לכל החפץ להתחזק בעבודת ה', לקבל על עצמו קבלה קטנה שקל לו להחזיק בה, כי היציבות והקביעות הן סוד ההצלחה בעבודת ה'.

(דעת שרגא)

"את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום" (כט, יד)

אמרו חז"ל שביום הדין הגדול והנורא שיהיה לעתיד, הגוף יכול לטעון שאיננו אשם, כיון שבלי הנשמה אינו יכול לעשות כלום, ואילו הנשמה יכולה לטעון שבלי הגוף לא היתה חוטאת. לכן יחזיר הקב"ה את הנשמה לגוף וידין את שניהם יחד. לכן אמר משה שהוא עושה הברית עם שניהם יחדיו "את אשר ישנו פה עמנו עומד" - הוא הגוף שעומד בפנינו, "ואת אשר איננו פה עמנו" - היא הנשמה שאינה נראית.

(מלא העומר)

"הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (כט, כח)

שני זמנים ניתנו לגאולה העתידה: האחד - זמן נסתר אשר אינו ידוע לשום נברא, והוא סתום וחתום, עד שאפילו משה רבינו, אדון הנביאים, לא ידעו, והשני הוא זמן גלוי כנאמר: "היום - אם בקולו תשמעו". משה רבינו נתנבא על הגלות - "וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה", אך אימתי יגאלו ומתי יהיה קץ הפלאות, אף משה רבינו לא ידע, כי זמן הגאולה גלוי הוא וידוע רק לפני הבורא יתברך. על כך נאמר: "הנסתרות" - הגאולה הנסתרת הוא - "לה' אלקינו", אשר לא גילה סודו לעבדיו הנביאים. אך "הנגלות" - הזמן הגלוי לכל - "לנו ולבנינו", הלא הוא - "לעשות את כל דברי התורה הזאת". בידינו לקרב הגאולה ולהביאה בכל יום כנאמר: היום אם בקולו תשמעו.

(כתב סופר)

"פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה" (כט, יז)

שורש כל הרע, הוא האדם שנמצא במצב של "פן", בספקנות וחקרנות יתירה, ואין בו אמונה תמימה ופשוטה, ואז הוא שורש פרה ראש ולענה...

('היהודי הקדוש' מפשיסחא)

"שבת עד ה' אלקיך" (ל, ב)

מסופר על הגה"ק רבי ישראל מסלנט זי"ע, שהביא פעם את מנעליו לסנדלר כדי לתקנם. השעה היתה שעת בין הערביים והסנדלר ישב ועבד לאור נר קטן שעמד לדעוך. הצטער רבי ישראל על שהוא מכביד על הסנדלר וביקש ליטול את מנעליו ולחזור בפעם אחרת. אמר לו הסנדלר, ישב מר, "כל עוד הנר דולק אפשר לתקן". שמע רבי ישראל התיישב וחזר פעם אחר פעם על דברי הסנדלר 'כל עוד הנר דולק אפשר לתקן' ולשוב אל השם יתברך.

"שבת עד ה' אלקיך" (ל, ב)

את תפלת "על כן נקוה לך" [הנאמרת אחר 'עלינו לשבח'] חיבר עכן, זה שמעל בחרם, ובגללו נהרגו אנשים. איך יתכן שזכה עכן לחבר תפלה מרוממת זו, שיהודים אומרים שלש פעמים ביום? ויותר מכך - בתפילת מוסף של ראש השנה, בחלק ה'מלכיות' אנו אומרים 'על כן נקוה לך'. במה זכה לכך עכן? מכאן רואים - אמר רבי חיים קניבסקי זי"ע - כמה גדול כוחה של תשובה. הרי בתחילה עכן כפר באשמתו, ואז יהושע עשה גורל, ויצא שהוא האשם. אמר יהושע לעכן: "בני, שים נא כבוד לה' אלקי ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה עשית, אל תכחד ממני". ואכן כך היה: "ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלקי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי (יהושע ז, יט-כ). הוא הודה בחטאו, חזר בתשובה, ואף זכה לחבר את התפלה הזו - "על כן נקוה לך ה' אלקינו... להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון". הרי לנו עד היכן יכול אדם להגיע מכח תשובתו!

(ומתוק האור)

"ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו ושב ה' אלוקיך את שבותך ורחמך" (ל, ב-ג)

אמרו חז"ל שהעושה תשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכויות (יומא פו, ב). הקשה הגאון רבי העשיל, אב"ד לובלין וקראקא: אף אם אדם מישראל מתלהב לשוב בתשובה מאהבת הבורא, הלא מספיק אם העוון עצמו יימחק, אך מדוע שזדונות ייעשו לו כזכויות? למה שחוטא יהיה נשכר, גם אם עשה תשובה? והוא מיישב באופן נפלא: ידוע מה שאמרו חז"ל (קידושין מ. ועוד), שמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ואילו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. יוצא לפי זה, שאדם העובר עבירה, אין מחשבת העבירה מצטרפת, ונזקף לחובתו רק מעשה העבירה, וכאשר אדם זה ישוב בתשובה מאהבת ה', הרי בתשובה יש גם מחשבה וגם מעשה, ואם כן, מעשה התשובה מוחק את מעשה העבירה, או יפחיתנה לדרגת שגגה, אבל עדיין עומדת בעינה מחשבת מצות התשובה (ע' בזוה"ק, פר' תרומה דף קנ:), וזכיה בפני עצמה היא, שהרי אין לה מה למחוק, והקב"ה מצרפה לאוצר הזכויות של האדם, נמצא שזכויותיו יתירות. לעומת זאת העושה תשובה מיראה, אין זה אלא במעשה ולא במחשבה, שהרי שב מתוך כוונה לטובת עצמו, כדי למנוע מעצמו את העונש שהיה צפוי לו, ואם כן יש כאן רק מעשה תשובה, ואין כאן גם מחשבה שתהיה זכות בפני עצמה!

(ושלל לא יחסר)

"והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה והיטיבך והרבך מאבתיך" (ל, ה)

מפני מה יזכו ישראל לברכת "והיטיבך והרבך מאבתיך", וכי טובים אנחנו מאבותינו? באר החתם סופר': כיון שפרשתנו מדברת על ענין התשובה שעתידים ישראל לשוב באחרית הימים, ככתוב לעיל (פס' ב): "ושבת עד ה' אלקיך... בכל לבבך ובכל נפשך", והרי לשבים מאהבה הובטח שזדונותיהם יהפכו לזכיות (יומא פו, ב), ועוד נאמר (ברכות לד, ב): "מקום שבעלי תשובה עומדין - צדיקים גמורים אינם עומדין", נמצא שבאותה העת יתעלו ישראל בדרגתם יותר מהאבות, ולפיכך מובן מפני מה יגדל שכרם משל האבות.

(עטרות סופרים)

"לא בשמים הוא... ולא מעבר לים הוא... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (ל, יב - יד)

בתנא דבי אליהו מסופר, שאליהו הנביא פגש צייד, ושאל אותו: מדוע אינך עוסק בתורה? ענה לו הציד: לא נתנו לי משמים שכל ובינה כדי לעסוק בתורה. שאל אותו אליהו: כיצד אתה צד חיות? ענה הציד: אני לוקח חוטי פשתן ואורג מהם רשתות, מניח אותן ביער, והחיות באות ונלכדות בהן. שאל אליהו את הצייד: אם יש לך שכל לעשות זאת, איך יתכן שאין לך שכל ללמד תורה, שעליה נאמר "כי קרוב אליך הדבר מאד"? אליהו הנביא ביקש לומר לציד: הרי אתה לא נולדת צייד, ומנין רכשת את הידע איך לצוד חיות? מתוך הכרח, היית מוכרח להתפרנס, ולכן לימדת את עצמך דרך שבה תוכל להשיג פרנסה. אם היית חש שלימוד התורה הוא צורך חיוני, לפחות כמו פרנסה, אז היית מוצא דרך להבין את דברי התורה!

(אהל תורה)

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net